

МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРУД И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

Врз основа на член 203 став 2 од Законот за социјалната заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.79/09, 36/11, 51/11, 166/12, 15/13, 79/13, 164/13, 187/13, 38/14, 44/14, 116/14, 180/14, 33/15, 72/15, 104/15, 150/15, 173/15, 192/15 и 30/16), министерот за труд и социјална политика, во согласност со министерот за образование и наука и министерот за здравство, донесе

П Р А В И Л Н И К ЗА ОЦЕНА НА ВИДОТ И СТЕПЕНОТ НА ПОПРЕЧЕНОСТ НА ЛИЦАТА ВО МЕНТАЛНИОТ ИЛИ ТЕЛЕСНИОТ РАЗВОЈ

"Службен весник на Република Македонија", бр.172 од 12.09.2016 година

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој правилник се уредува видот и степенот на попреченоста на лицата во менталниот или телесниот развој, стручниот профил на членовите на стручниот орган што дава наод и мислење за оцена на видот и степенот на попреченост и посебните потреби на лица со пречки во развојот, на првостепениот и на второстепениот орган, начинот и постапката за оценување на посебните потреби, водењето на евиденцијата за посебните потреби за овие лица и установите што формираат стручни органи кои даваат наод и мислење.

Член 2

Со оцена на посебните потреби за утврдување на видот и степенот на попреченоста во менталниот или телесниот развој се опфаќаат лица до 26-годишна возраст.

Член 3

Стручниот орган кој дава наод и мислење за оцена на видот и степенот на попреченост и посебните потреби на лица со пречки во развојот, ги определува нивните посебни потреби согласно Законот за заштита на децата, Законот за социјалната заштита, Законот за здравствената заштита, Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност и прописите од областа на образованието.

II. ПОСЕБНИ ПОТРЕБИ НА ЛИЦА СО ПОПРЕЧЕНОСТ

Член 4

Лицата со попреченост во менталниот или телесниот развој, кои имаат посебни потреби, во смисла на овој правилник се:

1. Лица со оштетен вид (слабовидни и слепи);
2. Лица со оштетен слух (наглуви и глуви);
3. Лица со пречки во гласот, говорот и јазикот;
4. Лица со пречки во телесниот развој;
5. Лица со попреченост во менталниот развој (лесна, умерена, тешка и длабока);
6. Лица со аутизам и лица со друго перварзивно развојно растројство;
7. Хронично болни лица; и
8. Лица со повеќе видови на попреченост (лица со комбинирани пречки во развојот).

Член 5

Лице со оштетен вид се смета слабовидно и слепо лице.

Слабовидно лице е лице кое на подоброто око со корекционно стакло има острина на видот помала од 40% (0,4) и лице кое на подоброто око со корекционно стакло има острина на видот поголема од 40% (0,4), но кај кое се предвидува извесно влошување на видот.

Слепо лице е лице кое на подоброто око со корекционно стакло има острина на видот до 10% (ОДО) и лице со централен вид на подоброто око со корекционно стакло до 25% (0,25), на кое видното поле му е стеснето до 20 степени.

Според степенот на попреченоста, слепите лица се распоредуваат во следните групи:

- лице кое потполно го изгубило осетот за светло (амауроza);
- лице кое на подоброто око со корекционно стакло има остаток на видот до 5% (0,05) или лице кое на подоброто око со корекционно стакло има остаток на видот помалку од 10% (ОДО) или има видно поле стеснето до 20 степени;
- лице кое на подоброто око со корекционно стакло има остаток на видот помалку од 10% (ОДО) и лице со централен вид на подоброто око со корекционно стакло до 25% (0,25) и кое има видно поле стеснето до 20 степени, и
- практично слепо лице со толку намалена функционална способност на органот за вид која не му овозможува воспитание и образование претежно по визуелен пат.

Член 6

Лице со оштетен слух е наглуво и глуво лице во зависност од степенот на оштетувањето.

За наглуво се смета лице кај кое оштетувањето на слухот на подоброто уво од 25 дБ до 80 дБ и кое потполно или делумно го развило вербалниот говор. Според степенот на оштетувањето на слухот, времето кога настанало оштетувањето и степенот на говорната развиеност, наглувите лица се распоредуваат во следните групи:

- лице со лесно оштетување на слухот од 25 дБ до 40 дБ. и може спонтано да развие вербален говор;
- лице со умерено оштетување на слухот од 40 дБ до 60 дБ, кое пред оштетувањето спонтано го развило говорот.
- лице со умерено оштетување на слухот од 40 дБ до 60 дБ кај кое оштетувањето на слухот настанало пред да го развие говорот, а како последица има делумно развиен говор;
- лице со тешко оштетување на слухот од 60 дБ до 80 дБ кое спонтано го развило говорот пред да настане оштетувањето;
- лице со тешко оштетување на слухот од 60 дБ до 80 дБ кај кое оштетувањето на слухот настанало пред да го развие говорот, а потоа го развил со систематски сурдоаудиолошки третман, и
- лице со тешко оштетување на слухот од 60 дБ до 80 дБ кај кое оштетувањето на слухот настанало пред да го развие говорот, а кое во моментот на оцената на посебните потреби има недоволно развиен говор.

За глуво се смета она лице кај кое оштетувањето на слухот е поголемо од 80 дБ и кое и со слушен аплификатор не може целосно да го перцепира вербалниот говор. Глувите лица се делат на практично глуви и тотално глуви. Практично глувите лица со слушен аплификатор можат да слушаат одделни супресегменти од говорот. Тотално глувите лица имаат потполно згасната слушна перцепција. Според времето на настанувањето и степенот на развојот на говорот, овие лица се распоредуваат во следните групи:

- лице кое пред оштетувањето на слухот го развил вербалниот говор и во времето на оцената на посебните потреби добро говори:

- лице кое пред оштетувањето на слухот не го развил спонтано вербалниот говор, а потоа со интензивен и систематски сурдоаудиолошки третман го постигнало тоа, и

- лице кое го изгубило слухот пред да го развие вербалниот говор и во времето на оцената на посебните потреби има недоволно изграден говор или е без говор.

Дете од ставовите 1, 2 и 3 на овој член, по детектирање на оштетување на слухот, како и дете со кохлеарен имплант се упатува на сурдоаудиолошка рехабилитација во специјални установи и служби верифицирани за оваа дејност, со цел процесот на десурдизација и демутизација да се реализира пред неговото упатување во основното образование.

Член 7

Лице со пречки во гласот, говорот и јазикот е лице чиј говор не одговара на возраста, или не е разбирлив, граматички и синтаксички неизграден, со конвулзивни пречки во механизмот и автоматизмот на говорот, заради што има потреба од логопедски третман и лекување.

Според видот и степенот на пореметувањето во вербалната комуникација, лицата се распоредуваат во следните групи:

- лице со потполно отсуство на говорот - алалија;
- лице со патолошки говорен развој;
- лице со тешка назализација - ринолалија;
- лице со отсуство и тешко оштетување на гласот - афонија и дисфонија;
- лице со тешко оштетен говор поради детска парализа;
- лице со аутизам и лице со друго перварзивно развојно растројство;
- лице со оштетен или изгубен порано стекнат говор - афазија и дисфазија,

и

- лице со комбинација на пречки од алинеите од 1 до 7 на овој став.

Член 8

Лице со пречки во телесниот развој е лице со состојба на намалување или губење на функционалната способност на еден или повеќе делови на телото со што значително се намалува способноста на лицето во задоволувањето на основните животни потреби.

Според степенот на оштетувањето лицата со пречки во телесниот развој се распоредуваат во следните групи:

- лице со тешки пречки во телесниот развој е лице кое може самостојно да ги задоволува своите потреби со соодветни ортопедски помагала или адаптација на физичката средина;
- лице со потешки пречки во телесниот развој е лице кое може самостојно да ги задоволува своите потреби само со помош од друго лице, и
- лице со најтешки пречки во телесниот развој е лице кое има потреба од постојана грижа и нега во задоволување на основните животни потреби.

Член 9

Лице со попреченост во менталниот развој е лице со забавен или непотполн психички развој кој особено се карактеризира со нарушување на оние способности кои се појавуваат во текот на развојниот период и кои придонесуваат за општото ниво на интелигенцијата, како што се когнитивните, говорните, моторните и социјалните способности.

Лицата со попреченост во менталниот развој се распоредуваат во следните групи:

- лице со лесна попреченост во менталниот развој е лице кое се карактеризира со благо намалување на нивото на интелектуалните, говорните, јазичните, моторните и социјалните способности; зборува со извесно

задоцнување, но може да го користи говорот во секојдневниот живот. На стандардизираниите тестови за интелигенција, коефициент на интелигенција ориентационо се движи во рамките од 50 до 69;

- лице со умерена попреченост во менталниот развој покажува забавен развој и ограничени достигнувања во доменот на развојот и употребата на говорот и јазикот, моторните способности и грижата за себе. На стандардизираниите тестови за интелигенција коефициентот на интелигенција ориентационо се движи во рамките од 35 до 49;

- лице со тешка попреченост во менталниот развој е слично на лице со умерена попреченост во менталниот развој по клиничката слика, присуство на органска етиологија и придружни оштетувања, но со значително ограничување на достигнувањето во областа на говорот и јазикот, моторните способности и грижата за себе, изразени моторни и/или други придружни попречености кои укажуваат на присуство на значајно оштетување или пореметување во развојот на централниот нервен систем. На стандардизираниите тестови за интелигенција коефициентот на интелигенција ориентационо се движи во рамките од 20 до 34, и

- лице со длабока попреченост во менталниот развој се карактеризира со изразена ограничена способност за разбирање и прифаќање на барањата или упатствата, има зачувана способност за многу рудиментарни форми на невербална комуникација, полуподвижно или неподвижно, неспособно за волева контрола на сфинктерит, кое поседува мали или скоро никакви способности да се грижи за себе, поради што му е потребна постојана помош и надзор. На стандардизираниите тестови за интелигенција, коефициентот на интелигенција ориентационо е под 20.

Член 10

Лице со аутизам и лице со друго перварзивно развојно растројство е лице кое се карактеризира со квалитативно оштетување на реципрочните социјални интеракции, на невербалната и вербалната комуникација и имагинација и ограничен број на активности и интересирања, пропратено со најразличен степен на попреченост во менталниот развој, различни неуролошки знаци, епилепсија и различни бихевиорални синдроми на агresiја, автоагresiја, деструктивност и напади на гнев.

Член 11

Хронично болно лице е лице со најтешки облици на хронично заболување и сериозно нарушена здравствена состојба и лице со пореметувања на психомоториката.

Лице со најтешки облици на хронично заболувања и сериозно нарушена здравствена состојба е лице со срцеви заболувања, хемофилија, дијабетес, леукемија, потешок облик на бронхијална астма, хемиплегија, параплегија, артритис, реуматизам, лице на дијализа и лице со цистична фиброза.

Лица со пореметувања на психомоториката се распоредуваат во следните групи:

- прва група: лице со пореметување на психомоториката како резултат на дисхармоничен тек на развојот на психомоторниот спрег:

- втора група: лице со пореметување на психомоториката како резултат на забавен развој на пооделни структури на психомоторниот спрег, и

- трета група: лице со пореметување на психомоториката во склоп на општите емоционални пореметувања и пореметувања на интелигенцијата.

Член 12

Лице со повеќе видови на пречки/попеченост (со комбинирани пречки) во развојот е лице кај кое се присутни по две или повеќе видови на попеченост од член 4 од овој правилник.

III. СТРУЧНИТЕ ПРОФИЛИ НА ЧЛЕНОВИТЕ НА СТРУЧНИОТ ОРГАН

Член 13

Стручниот орган кој работи во состав на установата ги има следните стручни профили:

1. За лица со оштетен вид, установата треба да ги има следните стручни лица: офталмолог, педијатар, дефектолог, односно тифлолог, психолог и социјален работник;

2. За лица со оштетен слух, установата треба да ги има следните стручни лица: оториноларинголог, педијатар, сурдолот, психолог и социјален работник;

3. За лица со пречки во гласот, говорот и јазикот, следните стручни лица: оториноларинголог, педијатар, логопед, психолог и социјален работник;

4. За лица со пречки во телесниот развој, следните стручни лица: физијатар, педијатар, дефектолог, односно соматопед, психолог и социјален работник;

5. За лица со попеченост во менталниот развој, следните стручни лица: невропсихијатар, педијатар, дефектолог за ментален хендикеп, психолог и социјален работник;

6. За лица со аутизам и лица со друго перварзивно развојно растројство, следните стручни лица: невропси-хијатар, педијатар, дефектолог за ментален хендикеп, психолог и социјален работник;

7. За хронично болни лица, следните стручни лица: педијатар, интерниот, физијатар, психолог, дефектолог за ментален хендикеп и социјален работник; и

8. За лица со повеќе видови на попеченост, установата треба во стручниот орган да вклучи стручни лица предвидени во точките од 1 до 7 на овој член во зависност од видовите на попеченост на лицето.

Член 14

Установи кои даваат наод и мислење за видот и степенот и оценка на специфичните потреби на лица со пречки во менталниот или телесниот развој, при донесување решение во прв степен се:

1. за деца со оштетен вид: Ортооптичко - плеоптички центар во Здравствен дом Скопје и Центар за ментално здравје на деца и младинци при Клиничка болница Битола;

2. за лица со оштетен слух и лица со пречки во гласот, говорот и јазик: Завод за рехабилитација на слух, говор и глас во Скопје и Центар за ментално здравје на деца и младинци при Клиничка болница Битола;

3. за лица со пречки во телесниот развој: Завод за медицинска рехабилитација во Скопје и Центар за ментално здравје на деца и младинци при Клиничка болница Битола;

4. за лица со аутизам и лица со друго перварзивно развојно растројство: Завод за ментално здравје, Здравствен дом Скопје и Центар за ментално здравје на деца и младинци при Клиничка болница Битола;

5. за лица со попеченост во менталниот развој, хронично болни лица и лица со повеќе видови попеченост:

- Развојно советуваиште и Завод за ментално здравје при Здравствениот дом Скопје, за општините од подрачјето на Град Скопје, како и за општините Арачиново, Зелениково, Илинден, Јегуновце, Петровец, Сопиште, Студеничани и Чучер-Сандево;

- Клиничка болница Битола и Центар за ментално здравје на деца и младинци при Клиничка болница Битола за општините Битола, Демир Хисар, Ресен, Могила и Новаци;
 - Општа болница Прилеп за општините Прилеп, Крушево, Македонски Брод, Пласница, Долнени и Кривогаштани;
 - Општа болница Кавадарци за општините Кавадарци, Неготино, Демир Капија и Росоман;
 - Општа болница Велес за општините Велес, чашка, Лозово, Градско и Свети Николе;
 - Општа болница Струмица за општините Струмица, Босилово, Василево, Ново Село, Валандово, Гевгелија, Дојран и Богданци;
 - Клиничка болница штип за општините штип, Пробиштип, Карбинци, Конче и Радовиш;
 - Општа болница Кочани за општините Кочани, Винаца, Делчево, Пехчево, Зрновци, Чешиново-Облешево, Македонска Каменица и Берово;
 - Општа болница Куманово за општините Куманово, Кратово, Старо Нагоричане, Липково, Ранковце и Крива Паланка;
 - Клиничка болница Тетово за општините од подрачјето на општините Тетово, Боговиње, Желино, Теарце и Брвеница;
 - Општа болница Гостивар за општините Гостивар, Центар жупа, Врпчиште и Маврово Ростуше;
 - Општа болница Охрид за општините Охрид, Вранештица, Вевчани, Другово, Зајас, Осломеј и Кичево;
 - Општа болница Струга за општините Струга, Дебрца и Дебар.
- Установите од став 1 точките од 1 до 4 на овој член даваат наод и мислење за лицата од сите општини во Република Македонија.

Член 15

Установи кои даваат наод и мислење за видот и степенот и оцена на специфичните потреби на лицата со пречки во телесниот или менталниот развој, при донесувањето на решение во втор степен се:

1. за лица со оштетен вид: Универзитетска клиника за очни болести - Скопје;
2. за лица со оштетен слух и лица со пречки во гласот, говорот и јазик: Аудиолошки центар при Универзитетска клиника за уво, нос и грло - Скопје;
3. за лица со пречки во телесниот развој: Универзитетска клиника ТОАРИЛУЦ-Клиника за ортопедија - Скопје;
4. за лица со попреченост во менталниот развој: Универзитетска клиника за детски болести Скопје;
5. За лица со аутизам и лица со друго перварзивно развојно растројство: Универзитетска клиника за детски болести во соработка со Универзитетска клиника по психијатрија - Скопје;
6. За хронично болни лица и лица со повеќе видови попреченост: Универзитетска клиника за детски болести во соработка со Универзитетска клиника ТОАРИ-ЛУЦ - Клиника за ортопедија - Скопје.

IV. НАЧИН И ПОСТАПКА ЗА ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСЕБНИТЕ ПОТРЕБИ

Член 16

Пред започнување на постапката за утврдување на видот и степенот на попреченост во телесниот или менталниот развој и оценката на посебните потреби, претходи откривање и пријавување на лицата со пречки во телесниот или менталниот развој и на ризично родените деца, што го врши здравствена установа (породилиште, развојно советувајќиште, детски диспансер и други установи од примарната здравствена заштита), установа од областа на

социјалната заштита, установа од областа на детската заштита, установа од областа на образованието или родителот/старателот.

Член 17

Наодот и мислењето за оцена на видот и степенот на попреченост и посебните потреби на лица со пречки во развој стручниот орган го дава на образец, кој е даден во Прилог број 1 и е составен дел на овој правилник.

Мислењето за оцена на видот и степенот на попреченост и посебните потреби на лица со пречки во развој стручното лице го дава на образец, кој е даден во Прилог број 2 и е составен дел на овој правилник.

Член 18

При определувањето на посебните потреби за лицето со пречки во телесниот или менталниот развој учествува и родителот/старателот.

Член 19

Лицата со пречки во телесниот или менталниот развој можат да бидат упатени на повторна оцена на видот и степенот на попреченост и посебните потреби, по барање од лицето, родителот, односно старателот, од социјалната односно воспитно образовната установа и од одделни стручни лица вклучени во процесот на третманот на овие лица, доколку настане промена во нивната состојба.

Член 20

Од страна на стручниот орган се дава наод и мислење за оцена на видот и степенот на попреченост и посебните потреби на лица со пречки во развој по издадена упатница од центарот за социјална работа или по барање на родителот / старателот.

Од страна на стручниот орган наодот и мислењето од став 1 на овој член се доставува по службена должност до центарот за социјална работа.

V. ВОДЕЊЕ НА ЕВИДЕНЦИЈА

Член 21

За лицата со пречки во телесниот или менталниот развој се води евиденција во центарот за социјална работа, во книга за евиденција на лицата со пречки во телесниот или менталниот развој (во натамошниот текст: книгата за евиденција) на образец, кој е даден во Прилог број 3 и е составен дел на овој правилник.

Во книгата за евиденција не се врши бришење на податоците, прецртаните зборови остануваат читливи, а измените се заверуваат со потпис на овластеното лице.

Член 22

На крајот на календарската година во книгата за евиденција се заверува бројот на лицата со пречки во телесниот или менталниот развој во тековната година.

Во наредната година запишувањето во книгата за евиденција започнува со нова страница, а броевите се надоврзуваат на последниот број од претходната година.

VI. ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 23

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник, престанува да важи Правилникот за оцена на специфичните потреби на лицата со пречки во физичкиот или психичкиот развој ("Службен весник на Република Македонија" бр.30/00).

Член 24

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

Бр.11-6417/1
1 септември 2016 година
Скопје

Министер за труд
и социјална политика,
Диме Спасов, с.р.

Бр.17-7304/2
1 септември 2016 година
Скопје

Бр.08-11419/4
1 септември 2016 година
Скопје

Министер
за здравство,
Никола Тодоров, с.р.

Министер
за образование и наука,
Пиштар Лутфиу, с.р.

НАЗИВ НА СТРУЧНИОТ ОРГАН

Број _____

Датум _____

НАОД И МИСЛЕЊЕ ЗА ОЦЕНА НА ВИДОТ И СТЕПЕНОТ НА
ПОПРЕЧЕНОСТА И ПОСЕБНИТЕ ПОТРЕБИ НА ЛИЦА СО ПРЕЧКИ
ВО РАЗВОЈОТ

Име и презиме на лицето _____

Пол, датум и место на раѓање _____

Име на таткото и занимање _____

Име на мајката и занимање _____

Адреса и место на живеење _____

Вид и степен на попреченост во телесниот или менталниот развој

_____ Мислење се дава (прв, втор или трет пат) _____

Посебни потреби од сферата на:

а) личниот живот _____

б) детската заштита _____

в) образованието _____

г) професионалното оспособување _____

д) вработувањето _____

ѓ) социјална заштита _____

е) здравствената заштита _____

Датум за јавување на повторен преглед _____

Посебни напомени _____

М П

СТРУЧНИ ЛИЦА

Овластено лице

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____
